2026. november–december, XXXIV. évfolyam, 3–4. szám, ISSN 2729-9066

Puzsér Erika

Kalandnap Baromlakon – élményből felismerés

Első találkozásom az élménypedagógiával

2018-ban ismerkedtem meg az élménypedagógiával Budapesten, a Kalandok és Álmok Szakmai Műhely képzésén Bányai Sándor vezetésével. Ezt követően több éven át dolgozhattam vele a Magyarországi Református Egyház megbízásából vezetett hátránykompenzációs programban, a Balatonnál megrendezett Bárka Táborban. A hatnapos turnusok során hátrányos helyzetű gyermekeknek tartottam délelőttönként élménypedagógiai foglalkozásokat. Már az első turnus után lenyűgözött, milyen változáson mentek keresztül a gyerekek néhány nap alatt. A kezdeti bizonytalanságot fokozatosan felváltotta a bizalom, az együttműködés és a közösséghez tartozás élménye.

Ez az időszak alapjaiban formálta a tanításról alkotott szemléletemet. Azóta is keresem azokat a tanulási helyzeteket, amelyekben a gyerekek nem készen kapják a válaszokat, hanem saját tapasztalataikból kiindulva jutnak el felismerésekhez.

Kalandnap Baromlakon

Iskolánkban nem először szerveztünk kalandnapot. Az elmúlt években néhány kollégámmal együtt vezettük a foglalkozásokat, a baromlaki alkalom azonban számomra szakmailag is különleges volt. Bányai Sándor, a Kalandok és Álmok Szakmai Műhely vezető trénere mellett asszisztálhattam, miközben további négy kolléganő két másik helyszínen vezetett foglalkozást.

1. kép: A majthényis csapat Bányai Sándorral
Forrás: A szerző archívuma

A programban harmadik, ötödik és hetedik évfolyamos tanulóink vettek részt. Az alacsony kötélpálya, a kötélből font pókháló és a rugalmas lycraanyaggal végzett csoportfeladatok különböző kihívások elé állították őket, de a feladatokban volt valami közös: a sikerhez szükségük volt egymásra. Figyelniük kellett a másikra, meghallgatni egymást, közösen tervezni, segíteni, megtartani a társukat, és ha az első elképzelés nem működött, más megoldást keresni.

2. kép: Kötélből font pókháló
Forrás: A szerző archívuma

Bányai Sándor éppen ezt emelte ki az élménypedagógia egyik fontos értékeként. Hitvallása szerint ezekben a helyzetekben olyan készségek és képességek fejlődhetnek, amelyekre a tanítási óra kevésbé ad lehetőséget. Nem tantárgyhoz kötődő tudásról van szó, hanem olyan, a mindennapi életben nélkülözhetetlen készségekről, mint az egymásra figyelés, az egymásra vigyázás, egymás meghallgatása, az együttműködés és a közös tervezés.

3. kép: Rugalmas lycraanyaggal végzett csoportfeladat
Forrás: A szerző archívuma

A feladatok tehát játékosak, de a játék itt nem önmagáért való. Olyan helyzetet teremt, amelyben a gyereknek cselekednie, döntenie, alkalmazkodnia kell, és közben saját tapasztalatokat szerez önmagáról és a többiekről.

4. kép: Alacsony kötélpálya
Forrás: A szerző archívuma

Több mint játék

A foglalkozásokat minden esetben feldolgozás követi. Bányai Sándor a foglalkozás során ezt nagyon egyszerűen fogalmazta meg: „Nem csupán játék, több mint játék, amiről szó van.” Irányított kérdésekkel segíti a gyerekeket, hogy reflektáljanak arra, ami velük történt, fogalmazzák meg tapasztalataikat, gondolják újra az átélt helyzeteket.

Számomra ez az élménypedagógia egyik legfontosabb mozzanata. Lehet izgalmas a játék, sikerülhet teljesíteni egy kihívást, lehet sok nevetés és öröm, de a tapasztalat akkor kap igazán pedagógiai jelentőséget, amikor a gyerek megállhat, visszagondolhat arra, ami történt, és maga fogalmazhatja meg, mit fedezett fel közben.

Ennek erejét ezen a napon magam is megtapasztaltam.

Amikor a gyerekek adtak tanácsot

Az alacsony kötélpályán én is megpróbáltam végigmenni. Félúton azonban leléptem a kötélről, mert nem éreztem magam elég biztosnak ahhoz, hogy továbbhaladjak. A gyerekeknek viszont sikerült teljesíteniük a pályát, sőt bekötött szemmel is megpróbálkoztak vele.

5. kép: Bekötött szemmel az alacsony kötélpályán
Forrás: A szerző archívuma

A feldolgozás során Bányai Sándor arra kérte őket, hogy saját tapasztalataik alapján adjanak nekem tanácsot: mit tegyen a tanító néni azért, hogy másodszorra sikerüljön végigmennie?

A tanácsaik egyszerűek és nagyon pontosak voltak: ne féljek, ne nézzek le, legyek bátor, ne gondoljak arra, hogy leesek, és kapaszkodjak a kezükbe.

Ebben a helyzetben valami nagyon lényeges történt. Nem mi, felnőttek mondtuk meg a gyerekeknek, mit kellett volna megtanulniuk a feladatból. Ők gondolták végig újra azt, amit átéltek, és saját tapasztalataikból kiindulva fogalmazták meg a felismeréseiket úgy, hogy azokkal már valaki másnak tudtak segíteni.

Ezután ismét nekivágtam a kötélpályának, és végigmentem rajta.

6. kép: A gyerekek támogatásával az alacsony kötélpályán
Forrás: A szerző archívuma

Ebben a néhány percben benne volt az élménypedagógia lényege. A gyerekek megtapasztaltak valamit, reflektáltak rá, megfogalmazták a saját tudásukat, majd ezt egy új helyzetben tovább is tudták adni. A felismerés az övék volt.

Más kint lenni

A helyszín sem mellékes. A foglalkozások természetközeli környezetben zajlottak, távol az iskolapadoktól. Bányai Sándor arra is felhívta a figyelmünket, hogy egészen más egy ilyen nap, mint a hagyományos tanítási nap: „Más kint lenni, más fázni egy kicsit, más szaladgálni, rohangálni…” A hideg ezen a napon valóban próbára tett bennünket. Mi, pedagógusok már

minden fellelhető ruhadarabot magunkra vettünk, a gyerekeken azonban nyoma sem látszott annak, hogy fáznának. Állatok, fák, természetes környezet vette őket körül, és láthatóan jól érezték magukat ebben a közegben.

Ezt Csilla visszajelzése is megerősítette:

„Nagyon jó volt látni, hogy milyen fejlődésen ment keresztül az osztályunk a csapatmunka szempontjából a programok során. Nagyon jól éreztem magam, nem gondoltam volna, hogy ez ilyen jó lesz. Az iskolában is nagyon jók a kalandórák, de ez itt kint még élvezetesebb volt."

A környezet azonban önmagában még nem teszi élménypedagógiává a foglalkozást. A lényeg továbbra is abban rejlik, hogy mit kezdenek a gyerekek az eléjük kerülő helyzettel, hogyan dolgoznak együtt, milyen döntéseket hoznak, és végül mit tudnak megfogalmazni abból, amit átéltek.

„Mindenkinek bele kell tennie a részét"

A nap végén Laura így fogalmazott:

„A mi osztályunkat még sosem láttam így együtt csapatmunkában dolgozni. Annak is nagyon örülök, hogy a többiek is rájöttek, hogy ez nem egy emberen múlik, hanem mindenkinek bele kell tennie a részét."

Laura nem elméletben beszélt az együttműködésről, hanem azt fogalmazta meg, amit azon a napon a saját osztályában megtapasztalt: a közös eredményhez mindenkire szükség van.

Éppen ezekért a pillanatokért tartom fontosnak az élménypedagógiát. Az együttműködésről szóló magyarázat önmagában kevés; a gyereknek olyan helyzetekre is szüksége van, amelyekben megtapasztalhatja: milyen érzés, amikor szüksége van a többiekre, amikor ő segít valakinek, amikor rá is számítanak, vagy amikor egy feladat csak azért sikerülhet, mert mindenki hozzáteszi a maga részét.

Élményből felismerés

Az élménypedagógia azért különösen fontos, mert a gyerekek saját bőrükön tapasztalhatják meg a tanulási folyamatot. Nem előre megfogalmazott válaszokat kapnak, hanem közösen keresnek megoldásokat, miközben saját felismeréseikhez jutnak el. A tapasztalatból megszülető felismerés nem pusztán hallott információ: személyes élmény kapcsolódik hozzá.

Ehhez pedig nem feltétlenül van szükség kötélpályára vagy különleges eszközökre. Sokkal fontosabb az a pedagógiai szemlélet, amely mer valódi feladatot adni a gyereknek, teret hagy a próbálkozásnak, a hibázásnak, az újratervezésnek, és időt ad arra is, hogy a végén megfogalmazhassa: mi történt vele, mire jött rá, mit vinne tovább abból, amit átélt.

Nyolc évvel az első élménypedagógiai képzésem után még mindig tapasztalom ennek az erejét. A baromlaki kalandnapon pedig különösen jó volt ismét Bányai Sándor mellett dolgozni, ezúttal iskolánk tanulóival.

Talán éppen ez az élménypedagógia egyik legszebb sajátossága: nemcsak a gyerekeket készteti felfedezésre és gondolkodásra. Pedagógusként is újra meg újra tanulhatunk belőle.